

ЗА ПТИЦИТЕ

брой 2, 2015

На ръба
на оцеляването

СЪДЪРЖАНИЕ

Към читателите

КЪДЕТО НЕ ЛЕТЯТ ЛЕШОЯДИ	1
-------------------------	---

На ръба на оцеляването

МЛАДИТЕ ЕГИПЕТСКИ ЛЕШОЯДИ	2
КРАСИМИР МАНЕВ – ЕСТЕСТВЕНА ТЕРАПИЯ	4
ДАРИ СЕБЕ СИ ЗА ЕГИПЕТСКИЯ ЛЕШОЯД	6
ДА СЛЕДИШ ЕГИПЕТСКИЯ ЛЕШОЯД ОТ КОСМОСА	7
ЕГИПЕТСКИЯТ ЛЕШОЯД СЪБРА ЕКСПЕРТИ ОТ 33 ДЪРЖАВИ В СОФИЯ	8
МИСИЯ ПРИРОДА	10

Експедиции

ЗЕМЯ НА ОРЛИ И ЗАМЪЦИ	12
-----------------------	----

Дейности на БДЗП

НОВ ШАНС ЗА ЖИВОТ НА ЦАРСКИЯ ОРЕЛ	14
ХИЛЯДИ НАСЕЛЕНИ МЕСТА – ХИЛЯДИ ЩЪРКЕЛИ ПРЕБРОЕНИ В ТЯХ	16
МЯСТОТО НА СТАРИТЕ ГОРИ В ГОРАТА	18
ПРЕСТЪПЛЕНИЯТА СРЕЩУ ПРИРОДАТА	20

Партньорства за природата 23

НАРИСУВАЙ МИ ПОСЛАНИЕ	22
ЕКСПЕРИМЕНТЪТ СимБиотично	24
МНОГО РИТЪМ И СОЛ ЗА ДУШАТА НА ФЕСТИВАЛА НА СОЛТА	26
БДЗП И ФОНДАЦИЯ КАПИТАЛ – ЗАЕДНО ЗА ПРИРОДАТА	28

Нови проекти

Новите проекти на БДЗП	29
------------------------	----

Присъединете се към нас!

ЧЛЕНСТВОТО В БДЗП Е "НАЙ-ДОБРАТА ПОДКРЕПА" ЗА ОПАЗВАНЕТО НА ДИВАТА ПРИРОДА В БЪЛГАРИЯ!

Да си част от опазването и грижата за природата и птиците не може да се обясни с няколко думи, но те вдъхновява всеки ден. Присъединявайки се към нас, се срещате с един нов и любопитен свят. Можете да подновите вашето членство или да поканите приятел чрез сайта ни – birds.bg или във всички офиси на БДЗП в страната.

ПОСЕТЕТЕ ПРИРОДОЗАЩИТНИТЕ ЦЕНТРОВЕ НА БДЗП

ПРИРОДОЗАЩИТЕН ЦЕНТЪР „ИЗТОЧНИ РОДОПИ“

Магжарово 6480

тел. 0885/516 633 и 0879/822 310

e-mail: livingnature@bspb.org

livingnature.bg

birds.bg/madjarovo

ПРИРОДОЗАЩИТЕН ЦЕНТЪР „ПОДА“

Бургас 8000, П.К. 189

тел. 056/500 560

моб. 0878 252 722

e-mail: poda@bspb.org

birds.bg/poda

Хранилки, къщички, определители, тениски и значки можете да закупите от офисите на БДЗП в София, Варна, Пловдив, Свищов и Хасково и от природозащитните центрове на БДЗП „Източни Родопи“ – Магжарово и „Пода“ – Бургас. С покупката на сувенирите и изданията на БДЗП подкрепяте нашата дейност и допринасяте за опазването на българската природа!

ВИСЯЩА ХРАНИЛКА – 9,60 ЛВ.

ХРАНИЛКА ЗА ПРОЗОРЕЦ – 15,60 ЛВ.

КЪДЕТО НЕ ЛЕТЯТ ЛЕШОЯДИ

За птиците, бр.2/2015 ISSN1310-9200
© Българско дружество за защита на птиците

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

г-р Петър Янков, Светослав Спасов,
Стойчо Стойчев

ОТВОРЕН РЕДАКТОР

Мариана Вълчева

ТЕКСТОВ РЕДАКТОР

Радка Бояджиева

СНИМКА НА КОРИЦАТА

Богдан Боев

ДИЗАЙН И ПРЕДПЕЧАТ

Ивелина Георгиева

ОФИСИ В СТРАНАТА:

Централен офис

София 1111, п.к. 50
ж.к. Яворов, бл.71, вх.4, ап.1
е-mail: bspb_hq@bspb.org
birds.bg

Проектен офис

София 1000
бул. "Христо Ботев" 48, ет.1

Офис Варна

Варна 9000, п.к. 492
ул. Княз Борис I №81, ет.2, ап.5
е-mail: varna@bspb.org

Офис Пловдив

Пловдив 4000, п.к. 562
ул. Леонардо да Винчи №5
е-mail: plovdiv@bspb.org

Офис Свищов

Свищов 5250, п.к. 2
ул. Димитър Анев №16, ет.2, см.2
е-mail: svistov@bspb.org

Офис Хасково

Хасково 6300, п.к. 130
бул. България №41, Младежки дом, стая 105
е-mail: haskovo@bspb.org

Офис Бургас

Бургас 8000, п.к. 189
Природозащитен център „Пода“
е-mail: poda@bspb.org

БДЗП е партньорът на BirdLife International
в България

КЪДЕТО НЕ ЛЕТЯТ ЛЕШОЯДИ е заглавието на филм от 1951 г. Историята е за един англичанин, горски пазач в Кения, който е отвлечен от продължаващото унищожаване на африканската дива природа и решава да създаде национален парк, за да я защити. Но е принуден да се изправи срещу жестоките браконieri на слонова кост...

Може би вече се чудите каква е връзката между браконьерите на слонова кост и лешоядите. За съжаление 60 години след излизането на филма, който сигнализира за проблема, ситуацията е все така тревожна и лешоядите в Африка са умишлено избивани и тровени от убийците на слонове и носорози – защото като летят над убитите животни, издават местонахождението на браконьерите. Решението за браконьерите е просто – отровни примамки, а за лешоядите – пагубно. Стотици лешояди намират смъртта си само от една отровна примамка.

Не по-различна е ситуацията в Азия. Преди 20 години популацията им в Индия е оценявана на над 40 милиона птици, а днес – едва на 1% от това число! Числеността на една от най-често срещаните видове птици някога сега е намаляла с над 99%, и то с темп, с който нито една друга птица не е изчезвала – дори и птицата дого.

Лешоядите изчезват не само заради браконьерско тровене, но и заради легалната ветеринарна употреба на диклофенак – силно обезболяващо лекарство, използвано за лечение на домашни животни. Това е причината за масовото изтравяне, довело до драстичното намаляване на лешоядите в Индия! Днес диклофенакът е разрешен за ветеринарна употреба и в много други азиатски и европейски страни!

Лешоядите изчезват и заради използването на части от тях в т.нар. традиционна медицина или за разваляне на вуду магии. Изсушена глава или мозък на лешояд се яде или се добавя към цигари, за да донесе късмет при игра на хазарт...

Примерите за изчезването на лешоядите са хиляди. Обединява ги едно и също нещо – навсякъде е намесен човекът.

Дали лешоядите ще останат в дивата природа зависи от нас. Затова обединихме силите си с партньорите от Бърдлайф Африка за опазване на тези птици. Последвайте ни на **#savevultures** **#lovevultures**

Нада Тошева-Илиева, Изпълнителен директор на БДЗП

МЛАДИТЕ ЕГИПЕТСКИ ЛЕШОЯДИ

СПАСЕНИЕ ЛИ СА ТЕ ЗА ВИДА НА БАЛКАНИТЕ?

Египетският лешояд е една от най-застрашените птици на планетата. През последните няколко десетилетия видът е изчезнал от много страни и е намалял с над 50% в Европа, с 90% в Индия, с 80% в Африка. Тенденцията с тази емблематична птица на Балканите, където подобно на белия щъркел се смята за предвестник на пролетта, е повече от тревожна – за последните 30 години популацията е намаляла с над 80%. Още по-тревожно е, че видът продължава да намалява. При започването на теренната работа в рамките на LIFE+ проекта „Помощ за египетския лешояд“ през 2012 г. на територията на България бяха установени 29 двойки, докато през 2015 г. те бяха с 2 по-малко. Екипът на проекта полага големи усилия и извършва мащабни дейности както в страната, така и в съседни държави (Гърция), за да подобри условията по местата за гнездене и да повиши гнездовия успех.

Какво обаче говорят фактите? В България за последните 4 години (2012-

2015) броят на двойките, пристъпили към мътене, е намалял от 26 на 20, а на успешно отгледалите потомство – от 20 на 18. Истина е, че въпреки спада на числеността на популацията броят на успешно напусналите гнездата малки е сравнително стабилен – 21-24 малки за България и 6 малки за Гърция. Тук възниква въпросът дали тези нови попълнения могат да спасят популацията от изчезване. Вече знаем, че от около 10 напуснали гнездата малки оцелява само 1, за да доживее до полова зрялост на 5-годишна възраст и на свой ред да се включи в размножаването на вида (обикновено минават няколко години на безуспешни опити за гнездене, тъй като подобно на хората младите родители египетски лешояди не са достатъчно опитни). Същевременно продължаваме да губим птици по местата за гнездене (най-вече заради незаконно използване на отрови) и по пътя на миграция. През последните години разбрахме, че наред с многото други заплахи, които дебнат вида по дългия му над 4000 км път до Африка, по време на първата си миграция голяма част от малките лешоядчета се давят в Средиземно море при опита да го прекосят.

Пътят на египетските лешояди от Европа до Африка

© Светослав Спасов

Съвременни популационни модели показаха, че ако негативната тенденция в числеността на популацията продължи, видът ще изчезне от Балканите след около 25 години (Velevski et al. 2015) http://lifeneophron.eu/files/docs/1449818562_7.pdf. Също така популацията вече е намаляла дотолкова, че дори и да намалим заплахите, само чрез нормалния си темп на размножаване трудно ще може да се възстанови (Velevski et al. 2014) <http://www.acta-zoologica-bulgarica.eu/downloads/acta-zoologica-bulgarica/2014/66-1-43-58.pdf>. В тази светлина новият хоризонт за спасяването на вида на Балканите се очертава чрез продължаване на изследователските дейности (защото няма как да спасим вида, ако нямаме нужните познания), традиционните природозащитни мерки по местата за гнездене (подхранване и охрана на гнезда, засилване на борбата срещу незаконното използване на отрови на трансбалканско ниво, както и родентициди в селското стопанство) и поставяне на фокуса върху намаляване на заплахите по миграционния път.

За подсилване на популацията ще е нужно да бъдат започнати транслокационни и реинтродукционни програми в дългосрочен план. Съвсем нови проучвания върху генетиката на Балканската популация (Múndez et al. under review) показаха, че в нея се наблюдава загуба на генетично разнообразие, защото е сравнително малка и изолирана. Това от своя страна

увеличава степента на инбридинг (близкородствено кръстосване), намалява адаптивния потенциал и увеличава възможността от изчезване. Като най-вероятен „донор“ на индивиди се разглежда популацията в Турция, която е генетично най-сходна, географски най-близко и наброява над 1000 двойки. Обект на такива програми трябва да са яйца или малки, които да бъдат „осиновявани“ от диви приемни родители или включвани в „хакинг“ програми, тъй като възрастните птици имат силен инстинкт да се завръщат в обитаваните от тях територии. Разбира се, провеждането на такива дейности трябва да бъде извършвано внимателно и от специалисти, за да бъдат избегнати потенциални отрицателни ефекти (напр. пренасяне на болести, промяна на поведението и др.) Върху популацията донор и приемната популация, и когато е необходимо, да се направят нужните допълнителни изследвания.

Текст д-р Стоян Николов

© Богдан Боев

КРАСИМИР МАНЕВ – ЕСТЕСТВЕНА ТЕРАПИЯ

От 2012 г. Краси Манев извършва много дейности, свързани с опазването на египетския лешояд в Северна България – охрана на гнезда, мониторинг, подхранване. Със своята дарба на поет и писател Краси допринася изключително много за разпространяването на информация за вида и за изграждането на положително отношение към тази изключителна и рядка птица сред хората и особено сред жителите на Русе. Написал е редица стихотворения и разкази, а в момента подготвя и роман, посветен на египетския лешояд. Чест гост е на медиите в региона, чрез които широко отправя своето послание за опазване на редките видове и на биоразнообразието и природата като цяло – БНТ Русе, Радио Русе, публикации във в. Форум и др.

– С кои три думи бихте се описал?
– Търся. Намирам. Мога.

– Какво е чувството да бдиш над един изгзеващ вид?
– Нещо свещено. Преди всичко – отговорност. Пред себе си.

Пред природата. Пред света...

– Каква е Вашата вътрешна мотивация да бъдете охранител на гнездо на египетски лешояди?

– Прочетох обявата в местен вестник, че се търсят охранители на гнезда на египетски лешояди. Веднага направих асоциация с две момчета, които миналата година пристигнаха с влака и слизаха по главната улица в село. Познатите, с които си пиех сутрешното кафе на барчето, ми казаха, че те „гледат“ орлите... Не обърнах внимание на това, докато бях на масата. Когато си тръгнах, веднага в спомените ми долетяха орлите от моето детство. Шейсетте години на миналия век. Ранна пролет. Шом щракнех мандалото на портата и излезех на улицата, аз ги виждах да се вият високо в небето. Седем-осем. А може би и повече. Виеха се в кръг. Тогава и хабер съм нямал какво е Душа, но ме пълнеха нещо у мен с красота и още нещо, което по-късно щях да разбера, че се казва положителна енергия. Очите ми гребяха това небесно

вълшебство. Беше ми толкова хубаво...

Та след като прочетох обявата, веднага атакувах интернет пространството и зачаках. Така силно исках отново да се срещна с тези птици от моето детство, които вече знаех, че са египетски лешояди. Всичко се случваше в период, когато бях в развод, след тридесет и четири годишен брак. Болката от личния ми живот започна да бледнее. Спомените от детството се смесваха с мечтата ми да бъда охранител на гнездо на египетски лешояди. И нещата се случиха. Фактът, че живях много години на село, с което и до днес поддържам привързаност и повече от приятелска близост, може би е основният фактор на мотивацията ми, за да бъда охранител на гнездо на египетски лешояди. Разбира се, че не е само това. И още... и още...

– Какво е най-голямото Ви удовлетворение от връзката с природата?

– Мога да бъда многословен в отговора на този въпрос. Но ще бъда кратък. Печатам съм много есета, импресии и очерци в местен и централен печат. Имам издадени пет стихосбирки и две книги с разкази. Именно оттам може да се разбере какво е удовлетворението ми от връзката с природата. Тя е непрекъсната, откакто се помня. Като малък обичах поляните, горите и реката. По тях се разпиля моето детство. Помня как се гонеха гъждовните канки по мрежата пред къщата. Обичах мъглите и сланите. Всички сезони, които природата изпълва със своята неповторимост. Тази обич и сега носи своята сила у мене, но като че ли вече е по-осъзната. И пълни душата ми, пълни моите стихове и разкази. А понякога е добре само да спреш в забързаното си ежедневие и да се огледаш около себе си, за да видиш колко е красив гъждът...

– Разкажете ни кратка история, свързана с охраната на гнезда на египетски лешояди, оставила отпечатък в живота Ви.

– Малко повече от пет месеца преживях сред вълшебния свят на двойката египетски лешояди в Поломието. Влетох се в тяхното ежедневие още от самото начало, когато не беше сформирана двойката. Птицата беше само една. Женската. После долетя мъжкарят. Вече имаше двойка. Малко по-късно започна и процесът на мътенето. Въпреки че им доставях храна на определена скала, наречена „Площадка“ те се сменяха в процеса на мътенето и отлитаха някъде в своята волност. Един ден бяха много неспокойни. Това беше четиридесетият ден от началото на мътенето. Влизаха за секунди в гнездото, излизаха и кацаха по близките скални тераси. Нямахме никакво съмнение у мене, че пилето се е измътило. Бях свидетел на тази картина преди три години. Сега денят беше първи юли. Джуляя... Юрая... Мелодията на песента тръгна по кръвта ми и само аз си знаех какво ми беше. Изревах от радост. През ден минавах по пътеката на чакалите през поляната, през гората и се качвах по скалите, за да оставя храна на площадката. Женският лешояд ме забелязваше и отлиташе ниско над мен. После изчакваше да слеза до пункта за наблюдение, наречен „Точката“, и отиваше при храната. Хапваше си и носеше в гнездото. Мъжският отлиташе в района на гнездото и не допускаше там нито гарвани, нито малкия креслив орел, който се навърташе наоколо, нито белоопашатите мишелови. Малкото лешоядче растеше бързо под грижите на мама и тате. Гледах през увеличителната тръба как мама го храни. Къса му малки парченца месо и му ги подава. Пилето започна да излиза на ръба на гнездото. Лягаше ту вляво, ту вдясно. Направи ми впечатление позата, която заемаше. Типично като баща си. Сnižено, с изпъната шия напред. Така лягаше в гнездото татко му, когато сменяше мама при мътенето. Беше започнало вече само да се храни. Застъпваше с пръсти парчето месо и късаше от него. Докато един ден... Беше петдесет и петият

© Яна Николова

му ден. Възрастните лешояди долетяха отнякъде и кацнаха на метър от храната. Не я погледнаха. Около час и половина наблюдавах уникална интимна игра, изпълнена с галювност, гушкане, умилкване, целувки и какво ли не още, наречено любов. На другия ден не долетяха отникъде. И на следващия. И на по-следващия. Така до деня, когато отговорните хора от БДЗП решиха, че е точното време за спасяването на малкото лешоядче, което от две седмици живееше само. С далекогледната тръба проследих цялата операция по спасяването на осиротялото птиче. Полазиха ме тръпки, когато Жоро слезе на нивото на гнездото. И когато метна жилетката си върху пилето, за да не се стресира. И когато го сложи в торбата... И не усещах сълзите си. След като беше спасено, разбрах, че ръководителят на проекта „Помощ за египетския лешояд“ г-р Стоян Николов го е кръстил Жоро Манев. Собственото му име е сходно с името на неговия спасител – алпинистът Жоро Колев от Червен бряг. Безкрайно съм благодарен, че има моята фамилия...

– Коя е най-голямата заплаха за египетския лешояд и за природата като цяло?

– И за египетския лешояд, и за природата най-голямата заплаха е безумието на човека. То е общият знаменател на много видове антихуманна дейност. От съществено значение например е употребата на различни видове препарати за третиране на обработваеми земи, които са под различно прикритие. Трагичните последици – намерени умъртвени птици и животни.

– Защо трябва да има египетски лешояди?

– Както знаем, те са черният гроб на природата – пречистват я. Затова.

– Споделете ни Ваш стих, свързан с природата или с египетския лешояд.

– Лешоядите се целуваха
на ръба на скалата.
Нагоре е само небе –
свободата им.
Надолу –
земята, пълна със грех.
И тъй далечна
за покаяние.

Интервюто взе Йорданка Горанова

ДАРИ СЕБЕ СИ ЗА ЕГИПЕТСКИЯ ЛЕШОЯД

РОЛЯТА НА ПОДХРАНВАНЕТО И ОХРАНАТА НА ГНЕЗДА ЗА ОЦЕЛЯВАНЕТО
НА ЕГИПЕТСКИТЕ ЛЕШОЯДИ В БЪЛГАРИЯ И ГЪРЦИЯ

За поредна година по LIFE+ проекта „Помощ за египетския лешояд“ по-голямата част от двойките египетски лешояди в България и Гърция беше редовно подхранвана с безопасна за здравето им храна. Така двойките бяха стимулирани да пристъпят към гнездене и да отглеждат потомство, като рискът от смъртни случаи поради отрови се понижава.

В зависимост от спецификите на района, плътността на двойките, наличието на конкурентни видове и ресурсите, с които проектът разполага, част от двойките бе подхранвана индивидуално (в близост до гнездото) с малки количества месо (1-3 кг) на всеки 2-3 дни. Друга част от двойките беше подхранвана групово веднъж седмично с по-голямо количество месо на специализирани площадки за подхранване на мършоядни птици. Подхранването на такива площадки имаше за цел и да привлича скитащи птици, за да могат да останат в района и да сформират двойка. Такъв е случаят в Природен парк „Русенски Лом“, където подхранване се извършваше на 2 площадки едновременно и усилията се увенчаха с успех – през тази година там се сформира двойка, която отглежда потомство (през 2014 г. в района имаше само 1 женска птица).

В България тази година бяха подхранвани 19 двойки – седем в Северна България и 12 в Източните Родопи, – благодарение на усилията на 11 местни сътрудници по проекта, като общо бяха извършени над 400 подхранвания и бяха изнесени на лешоядите над 10 тона отпадно месо, предоставено от фермери и кланици.

В Гърция индивидуално подхранване (близо до гнездата) беше извършвано при три двойки (две в североизточната част на страната и едно в Метеора). При една двойка тази дейност беше преустановена, защото малкото беше изядено от лисица, а при друга – след като възрастните птици бяха намерени отровени. Три от двойките в района на Националния парк Дагя се облагодетелстват от площадката за подхранване на територията на парка, която функционира вече над 20 години. Една от трите двойки в района на Метеора посещава редовно площадката за подхранване, която беше отворена отново в рамките на проекта.

В България през месец август, подобно на 2014 г., беше организирана доброволна програма за охрана на гнезда в Източните Родопи, където е концентрирана основната част на националната популация на вида. В кампанията „Дари себе си“ се включиха 12 души от България и двама доброволци от Литва и Германия, като още неколцина подпомагаха доброволците. Охранявани ежедневно бяха 13 от общо 15 успешни гнезда (или 18 от 21 малки) в района. В Северна България всичките 4 успешни гнезда с общо 4 малки бяха обект на охрана, като дейността беше извършвана от местните хора, които подхранват лешоядите.

В Гърция всичките четири гнезда в североизточната част на страна-

та бяха охранявани от юни в 3-5 дни на седмица. След провала на една от двойките и смъртта на малкото при друга двойка само две гнезда останаха обект на охрана, която беше извършвана ежедневно (от началото на юли до отлитането на лешоядите към Африка). Дейността беше извършена от доброволци от групи страни чрез EVS (Европейска доброволческа служба) и Гърция. В Метеора две гнезда бяха надзиравани редовно като част от схемата за подхранване на птиците.

Благодарение на охраната на гнезда тази година две малки бяха спасени – едно в Гърция и едно в България. В началото на август едно малко в Североизточна Гърция беше спасено, след като падна от гнездото и не беше способно само да се върне в него. В края на август единственото малко от Природен парк „Русенски Лом“, Северна България, беше изоставено от родителите си и в началото на септември беше взето от гнездото и изпратено в Спасителния център за диви животни на „Зелени Балкани“ в Стара Загора. Всички останали 27 малки от България и Гърция напуснаха гнездата успешно.

Кампанията за набиране на средства за охрана на гнезда на египетски лешояди и за доброволци охранители за 2016 г. продължава! Дарете средства или „дарете себе си“ – за да има египетски лешояди! Разберете повече на www.LifeNeophron.eu.

Текст Йорданка Горанова и г-р Стоян Николов

ДА СЛЕДИШ ЕГИПЕТСКИЯ ЛЕШОЯД ОТ КОСМОСА

КАКВО НАУЧИХМЕ ОТ САТЕЛИТНОТО ПРОСЛЕДЯВАНЕ НА ЕГИПЕТСКИЯ
ЛЕШОЯД ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ ГОДИНИ

Египетският лешояд не е само символ на нашата организация, а постепенно се превръща в асоциация на това докъде и доколко дълбоко човек може да достигне в опитите си да изучи един вид, за да го спаси. Асоциация емблема, подобно на пандата – така бих определил египетския лешояд на Балканите, а и не само. За четири години, в рамките на LIFE+ проекта „Помощ за египетския лешояд“, екип от специалисти посвети времето си на разкриването на много и най-разнообразни детайли от живота на световно застрашения вид, изчезващ пред очите ни, с една-единствена надежда – спасяването му. Бяха направени генетични, микробиологични и токсикологични изследвания, но тъй като видът мигрира и зимува в Африка, някак необходимостта от проучване на миграционните пътища и местата, на които остава през зимата, беше поредният логичен и добре премерен подход.

За да навлезем и в тази тайна, решихме да използваме най-съвременните технологии – сателитни предаватели. С такива бяха екипирани общо 23 египетски лешояда в различна възраст: 18 млади птици – осем в България, седем в Гърция, две в Македония и една в Албания; и пет възрастни египетски лешояда – три в Гърция и два в България.

За съжаление бързо научихме, че много от младите птици загиват и никога повече не се връщат на местата, където са се излюпили. Причините са различни – повечето млади птици умират в морето на път за Африка, опитвайки се да пресекат голямата водна площ, други загиват на местата, където зимуват, а трети – още след първия полет.

В настоящия момент от 18 маркирани млади птици само три все още излъчват сигнал. И макар никога повече да не видим някои от младите египетски лешояди, които сме държали в ръцете си, те все пак ни показва опасността на морето и липсата на опитни птици, които да ги водят при първите им полети. Разкриха ни миграционните си пътища и местата за зимуване, които бяха неизвестни до този момент и се простират от Западна Африка до Арабския полуостров. Станаха ни ясни мащабите на браконьерството на лешояди в Западна Африка и много други интересни подробности от живота им там.

Тъй като за популацията на вида изключително важни са възрастните птици, бяха маркирани и пет възрастни лешояда, като четири от тях са живи и продължаваме да ги следим, научавайки повече за пътя им на миграция и поведението им през размножителния сезон.

Повече и по-подробна информация за пътя на маркираните египетски лешояди и интересни факти от живота им може да прочетете на уеб сайта на проект „Помощ за египетския лешояд“ – www.LifeNeophron.eu.

© Димитър Градинаров

© Димитър Градинаров

Текст Владимир Добрев

ЕГИПЕТСКИЯТ ЛЕШОЯД СЪБРА ЕКСПЕРТИ ОТ 33 ДЪРЖАВИ В СОФИЯ

70 ДУШИ ОТ 33 ДЪРЖАВИ СЪЗДАВАТ ПЛАН ЗА ОПАЗВАНЕТО
НА ЕГИПЕТСКИЯ ЛЕШОЯД

От 5 до 8 юли 2015 г. в София се проведе Международна работна среща, посветена на световно застрашения от изчезване египетски лешояд, с главен организатор Българското дружество за защита на птиците в рамките на LIFE+ проект „Помощ за египетския лешояд“. Основната цел на срещата бе разработването на План за действие за опазване на балканската, кавказката и централноазиатската популация на египетския лешояд по миграционния му път и в местата за зимуване. Raptors MoU е ключов съорганизатор и съфинансираща организация на проведлата се в София среща.

БОРИС БЪРОВ, ОТГОВОРНИК ЗА ПАРТНЬОРСТВА С БИЗНЕСА Към BirdLife INTERNATIONAL И МОДЕРАТОР НА МЕЖДУНАРОДНАТА СРЕЩА:

Семинарът бе международна среща на 70 души от 33 различни страни, в които лешоядите отглеждат своето поколение, посещават или прекарват зимата. Целта му бе да разберем първо какви са общите заплахи за вида

във всички страни, да решим какви дейности трябва да бъдат извършени, за да могат тези заплахи да бъдат намалени и елиминирани, и да решим как можем да координираме усилията си по-добре, така че да работим заедно, за да бъдем по-ефективни. Семинарът се проведе в България, защото БДЗП е една от организациите, които имат много опит в опазването на египетския лешояд, ръководи международен проект и има на какво да научи останалите страни.

Представяме ви четирима участници в семинара от различни части на света, на които зададохме следните въпроси:

ИЛМА АБЕБЕ, ДРУЖЕСТВО ЗА ДИВАТА ПРИРОДА И ЕСТЕСТВЕНАТА ИСТОРИЯ НА ЕТИОПИЯ

– *Защо усилията на толкова много страни са необходими за опазването на египетския лешояд?*

– Египетският лешояд използва толкова много страни като мост по пътя на миграция! Всички усилия за неговото опазване биха били напразни, ако няма сътрудничество между всички тях.

– Коя е най-голямата заплаха за вида във вашия регион и коя е най-важната дейност за опазването му?

– В Етиопия няма директно преследване на вида, но сериозна опасност крият отровите, най-вече отровените бездомни кучета. Втората по важност заплаха е опасната електропреносна мрежа.

Вярвам, че най-сериозната природозащитна дейност е повишаване на осведомеността сред населението за египетския лешояд, не само защото е застрашен от изчезване, но най-вече заради ролята, която изпълнява и чрез която пази здравето на хората. В Африка ние разчитаме основно на лешоядите да почистят от умрели животни и по този начин да предотвратят разпространението на зарази. Реализирането на проект, в който да вземат участие местните хора, би било от изключителна полза за спасението на вида, защото най-добрият метод е когато желанието за опазване се породуи у самите хора, а не когато някой им каже, че трябва.

– Как виждате бъдещето на това сътрудничество? Кое е най-голямото предизвикателство?

– За мен идването ми в България бе страхотно преживяване. На семинара срещнах толкова много хора от толкова много страни и всички те бяха загрижени за съдбата на египетския лешояд. Всички те в много отношения – икономически, политически, социални – са толкова различни, но едно нещо ги обедини и ги накара да работят заедно – египетският лешояд. Чувствам, че това е един велик старт и че когато има желание, се намира и начин.

УАХИД АЛФАЗАРИ, ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА В ОМАН

– Защо усилията на толкова много страни са необходими за опазването на египетския лешояд?

– Всички страни, през които преминава египетският лешояд, е необходимо да се съберат и да обсъдят заедно бъдещето на вида, защото то зависи от всяка от тях.

– Коя е най-голямата заплаха за вида във вашия регион и коя е най-важната дейност за опазването му?

– В Оман се нуждаем от още много проучвания, но подготвям няколко основни заплахи за вида – сред тях са токовите удари, отравянията и ловът. Последните няколко години започнахме да работим по-систематично – преброявахме зимуващите египетски лешояди в страната, както и размножаващата се популация, като главно се фокусирахме върху едно от местата, където близо 400 египетски лешояда прекарват зимата.

– Как виждате бъдещето на това сътрудничество? Кое е най-голямото предизвикателство?

– Най-голямото предизвикателство е да попълним пропуските в знанието за всички заплахи, които застрашават египетските лешояди, за да определим правилните методи за тяхното опазване, да променим отношението на хората и институциите към вида. В моята страна най-голямото предизвикателство е именно промяната на негативното

приемане на египетския лешояд – хората не го смятат за красива птица и не се интересуват от неговото опазване.

НИК УИЛЯМС, МЕМОРАНДУМ ЗА МИГРИРАЩИТЕ ХИЩНИ ПТИЦИ В АФРИКА И ЕВРАЗИЯ (CMS/RAPTORS MOU)

– Защо усилията на толкова много страни са необходими за опазването на египетския лешояд?

– Египетският лешояд е мигриращ вид, неговата популация се размножава в Европа, пресича при миграцията Близкия изток и зимува в Африка. Независимо колко усилия полага една страна, те ще бъдат напразни, ако не правят същото всички други, в които египетският лешояд се среща. Такова съвместно сътрудничество за спасението на вида е абсолютно наложително.

– Коя е най-голямата заплаха за вида и коя е най-важната дейност за опазването му?

– По време на този семинар бяха набелязани три основни заплахи за египетския лешояд по миграционния му път и в местата за размножаване и зимуване – отравяния (чрез отровни примамки, предназначени за други животни) и от токов удар при контакт с електрически стълбове и ветрогенераторите. Третата причина е свързана с промяната на местообитанията, на земи, най-вече заради интензивното земеделие. Първо трябва да идентифицираме всички заплахи, да се свържем с всички засегнати лица и да разберем тяхната мотивация. Само в такъв случай можем да си сътрудничим ефективно.

– Как виждате бъдещето на това сътрудничество? Кое е най-голямото предизвикателство?

– Следващата стъпка е да финализираме Плана за действие за опазване на египетския лешояд през следващите няколко месеца и се надяваме да бъде одобрен като план за действие за опазване на вида за следващите 10 години. Най-голямото предизвикателство е това, че трябва да работим с голям кръг от хора, от държави и различни култури в процеса на развитие на този план, което всъщност е лесната част. Трудната е да реализираме плана не просто в близкото бъдеще, а в следващите 10 години. Това е наистина трудно за осъществяване, но вярвам, че можем да го постигнем.

Текст Йорданка Горанова и д-р Стоян Николов

© Димитър Градинаров

МИСИЯ ПРИРОДА

РАЗГОВАРЯМЕ С ПАТРИСИЯ ЗУРИТА, ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР НА BirdLife INTERNATIONAL, НАЙ-СТАРАТА ПРИРОДОЗАЩИТНА ОРГАНИЗАЦИЯ В СВЕТА

© Димитър Градинаров

„Ние, хората, не осъзнаваме, че загубата на биоразнообразие е най-голямата заплаха за нас като вид“

– Какви са предизвикателствата пред Вас, като директор на BirdLife International?

– Когато през февруари 2015 г. поех поста на изпълнителен директор на BirdLife, аз вече познавах организацията, но като донор. В качеството си на директор на Фонда за партньорство във връзка с екосистемите в критично състояние (Critical Ecosystem Partnership Fund) се бях срещала с много от партньорите на BirdLife по света. Знаех за страхотната работа, която организацията върши, и за целите и амбициите ѝ, които напълно споделям. Така че предизвикателствата не бяха от непознаването на организацията или от прехода от Америка в Европа (седището на BirdLife е в Кеймбридж, Великобритания, бел. ред.), а от поредното осъзнаване колко трудна ще е комуникацията

на това, което правим, и защо опазването на птиците и техните места е важно за хората!

Ние, хората, не осъзнаваме, че загубата на биоразнообразие е най-голямата заплаха за нас като вид. 13% от птиците по света са заплашени от изчезване; в сравнение с 1970 г. сме загубили 52% от всички гръбначни животни. Няма ги! Не осъзнаваме колко свързан е човекът с природата, защото има толкова много „слоеве“ между нас и природата.

– По какво работи BirdLife International и как участва Българското дружество за защита на птиците (БДЗП)?

– Дейностите на BirdLife International са в изпълнение на неговата стратегия, приета от членовете през 2013 г. в Отава, Канада. Всички проекти и кампании са насочени към намаляване загубата на биоразнообразие в световен ма-

цаб. Програмите, свързани с опазването на видове, защитата на миграционните пътища на прелетните птици са само някои от пресечните точки в работата на BirdLife International и БДЗП. БДЗП е активен партньор на BirdLife от 1992 г. и е една от водещите организации в опазването на важни за птиците места и местообитания на Балканите.

БДЗП е една от организациите – пионери в работата за опазване на видове по миграционните пътища; тази година БДЗП инициира процеса по изработването на първия план за действие на вид – египетския лешояд, съобразен със заплахите по дългия път на миграция от Европа към Африка. Тези координирани действия са част от кампанията за опазването на лешоядите в Африка, която BirdLife стартира през ноември 2015 г. През 2014 г. БДЗП и BirdLife спечелиха „Наградата за добри практики“ на Renewables-Grid-Initiative в категорията „Опазване на околната среда“ за съвместната им работа по превенция на загиването на редки птици при кацане и удар в електропреносната мрежа в България и Судан. В резултат на сътрудничеството суданското правителство изолира 50 км от най-опасните за мигриращите птици участъци от електропреносната си мрежа около Порт Судан.

– *Как решихте да се занимавате с опазване на природата?*

– Аз съм родена и израснала в Еквадор. Тъй като винаги съм рисувала добре и се увличах от математиката, записах архитектура в университета. След една година осъзнах, че това не е за мен. Случайно се записах на курс за запознаване с птиците на Андите. Последните занятия бяха практически – в Миндо, в търсене на магическата за Андите птица, наречена скално петле. И това беше! Когато видях цветовете, изякната красота на птиците, разбрах, че това е моето „нещо“, и се записах да изучавам науки за околната среда. След университета работих за няколко правителствени агенции, както и с бизнеси, опериращи в националните паркове. До много скоро в Еквадор бизнесът плащаше такси на правителството, но не правеше нищо за това да се инвестират директно средства в защитените територии. Част от моята работа беше да ги убяда да подкрепят парковите служби. Национален парк „Ясуни“ с територия 1 млн. хектара разполагаше с трима души охрана. Сега вече са 24, имат коли, лодки и средства да вършат работата си за опазването и управлението на парка. Този положителен пример в моята кариера ме убеди да запиша икономика на

околната среда в университета Дюк в САЩ. След това се присъединих към екипа на Conservation International (CI) и ръководих тяхната програма за Андите, свързана с популяризирането на екосистемните услуги, или за това как да накараш хората да осъзнаят ролята на абстрактните екосистеми за техния живот и за това, че трябва да плащат за опазването на природата и за всички тези природни „услуги“ – чиста вода, въздух, билки...

Освен работата имат и други незабравими срещи с дивата природа, които са повлияли и на професионалния ти път. Като студентка, имах полеви проект, свързан с проучването на популация от 18 ретни делфини в Амазонка. Усещането да научава с тях е неземно! Или когато за пръв път се гмурках в един от националните паркове в Еквадор и под водата гух „неенето“ на китовите... Директна връзка с природата, която би омагьосала всеки!

Разберете още от интервюто на Патрисия Зурита в бр. 73 на сп. ВВС ЗНАНИЕ за месец януари 2016 г.

Интервюто взе д-р Владимир Божилов

BirdLife е изписано от участниците в срещата на BirdLife Europe & Asia в София през октомври 2015 г.

© Димитър Градинаров

© Димитър Градинаров

ЗЕМЯ НА ОРЛИ И ЗАМЪЦИ

АТРАКТИВНА ДЕСТИНАЦИЯ ЗА АЛТЕРНАТИВЕН ТУРИЗЪМ

След като близо половин век беше в пълна изолация и гледаше външния свят само иззад бетонните стени на своите 700 000 бункера, сега Албания решително чука на вратите на Европейския съюз по пътя на своето развитие. Всички добре познаваме този процес с неговите положителни и отрицателни страни. Но дали Земята на орлите, както я наричат нейните жители, ще съумее да се преобрази в една по-модерна държава, без да унищожи своето природно и културно наследство?

Албания все още пази своите традиции чрез добро земеделие и екстензивно животновъдство; китни села в полите на каменисти хълмове, назъбени от руините на средновековни крепости; чисти води и синьо небе, в което наистина често се вижда символът на страната – скалният орел. Същевременно през територията ѝ пулсират все повече асфалтови пътища, които отвеждат любопитни туристи към нейното диво сърце. Все по-често започват да изникват големи хотели и комплекси, които бетонират Адриатическото

и крайбрежие или просто ей така – в нищото. И най-сериозната заплаха – мечтата на повечето млади хора е да намерят бъдеще извън страната...

Предвид потенциала на Албания не е тайна, че един от ключовете към устойчивото ѝ развитие е чрез форми на алтернативен, щадящ природата и в полза на местните общности туризъм.

През 2013 г. година в партньорство с Албанското дружество за опазване на природата (PPNEA) БДЗП започна изпълнението на проекта „Земя на орли и замъци“ (www.naturetouralbania.info), който има за цел създаване на модел за развитие на природосъобразен туризъм, съгласуван с интересите на местната общност по Адриатическото крайбрежие на Албания. До момента по проекта са извършени редица дейности: създадени са информационен център, екопътеки, къщи за гости; проведени са редица семинари и обучения (вкл. на орнитологична тематика) за повишаване на информираността и капацитета на местните власти и общности; направени са социологически проучвания по места и проучвания за видовия състав и броя на прелетните

птици в проектните зони; разработена е концепция за туристически продукти. В момента се разработват туристически марки за всяка от проектните зони, видеоматериали, уеб портал за алтернативен туризъм и полеви определител за птиците в Албания.

Вероятно през последните години повечето от вас ходят на почивка в Гърция или Турция, но защо не и в Албания? Разбира се, това не е точната дестинация, ако търсите лукса на многозвездни хотели, „all inclusive“ и чадърчета с шезлонги на плажа. Но ако ви привлича евтино прекарване в страна със страхотна природа и автентична балканска атмосфера – Албания е точно за вас. Пътят от София до Тирана е около 7-8 часа, като голяма част от него през Македония и в самата Албания е по магистрала. От Тирана има добра пътна мрежа към Адриатическото и Йонийското крайбрежие, което се простира на около 450 км. В района на Вльора, Ксамил и Орикум все още може да намерите окъпани от слънце дивни плажове с бял пясък, опасани от красиви скални масиви и вечнозелена средиземноморска растителност. Лятото в Албания е наистина горещо, но има прохладни къщи за гости и гостоприемни ресторантчета с богат избор от традиционни менюта, включително морски деликатеси.

Особена атракция представляват над 2000 археологически забележителности в Албания, датиращи от епохите на Римската, Османската и Византийската империи. В почти всеки по-голям град може да намерите останки от крепости. Вторият по големина Римски амфитеатър на Балканите се намира в Дурес, а градовете Бутринт (градът музей), Гирокастер (сребърният замък) и Бера (градът на 1000 прозорци) са обявени от ЮНЕСКО за паметници на световното наследство. Множество са и скалните манастири, пръснати из страната.

По-специфична форма на туризъм, която би могла мощно да разгърне своя потенциал, е наблюдение и фотография на диви животни. В Албания има седем национални парка, които приютяват високо разнообразие от флората и фауната на Балканите. В страната се срещат над 350 вида птици, като по крайбрежието особена атракция са стотиците фламинго и десетки други видове водолюбиви птици в лагуната Нарта, гнездовата колония къдроглави пеликани в парка Дивяка-Караваста, грабливите и морски птици около полуостров Карабурун. В по-високите планини в страната все още се среща добра популация на кафявата мечка, дивата коза и изключително редкия балкански рис.

Албания става все по-често избирана дестинация за летен туризъм за италианци, французи, поляци, но не е много посещавана от българи. Една от причините за това е слабата ѝ на престъпна държава. С усмивка си спомням

© Светослав Спасов

как при първата ни експедиция в по-дивата част на Южна Албания правихме предварителни консултации с български спелеолози, които са посещавали района, и ценните препоръки, които получихме: как трябва първо да търсим „байрактара“ или старейшината на селото за позволение дали може да се настаним и да обикаляме в околностите, иначе при нощуване на открито може да се събудим с липсващи вещи или въобще да не се събудим..., как трябва да носим цигари и щедро да ги предлагаме на всеки срещнат мъж и т.н. Всъщност Албания не е по-опасна страна от България. Дори при една от последните ни командировки там спорихме с местните ни партньори дали българската, или албанската мафия е по-известна с кражбите на коли в Европа, като че няма с какво друго да се гордеем – и като знак на събратства същия ден колата на наш албански колега беше разбита и далекогледната тръба открадната.

Като цяло албанците са сърцати и горди хора, с традиционната за Балканите гостоприемност. Силно впечатление прави колко спретнати и чисти са – дори овчарите често ходят с костюм и бяла риза по чукарите и като цяло (особено по-старите хора) знаят и уважават българите. Ако усещат уважение и откритост от ответната страна, те се държат с вас като с равен.

С две думи – няма начин да посетите Албания и да не оставите част от сърцето си там. Така че не се колебайте и при първа възможност опитайте „Вкуса“ на тази „ликантна“ държава!

Текст г-р Стоян Николов

CRITICAL ECOSYSTEM
PARTNERSHIP FUND

© Mirjan Topi

НОВ ШАНС ЗА ЖИВОТ НА ЦАРСКИЯ ОРЕЛ

НОВИНИ ОТ ЖИВОТА НА „ЖИВОТ ЗА ЦАРСКИЯ ОРЕЛ“

© Димитър Градинаров

Специални „кацалки“ и изолирани проводници вече пазят птиците от токов удар по дължината на 20 киловолтския електропровод „Българин“, разположен в защитена зона „Сакар“, част от екологичната мрежа Натура 2000. „Кацалките“ бяха монтирани за пръв път в България като една от многото дейности по проект „Живот за царския орел“, изпълняван от EVN България Електроразпределение в партньорство с Българското дружество за защита на птиците. Чрез всяка от инсталираните „кацалки“ беше осигурено по-високо място за кацане на птиците, като по този начин те остават на безопасно разстояние от тоководещите елементи на едни от най-опасните за тях електрически стълбове – прекъсвачите. Това е само един от новите методи да се постигне опазване на популацията на световно застрашения царски орел и намаляване на смъртните случаи, причинени при контакт с електроразпределителната мрежа.

Освен „кацалките“, беше изградена и т.нар. ПАС система на територията на община Харманли с обща дължина 15 km, а общата дължина на ПАС проводниците е 45 km. Тази система е един от най-съвременните методи за обезопасяване на електропроводи. Тя представлява нови изолирани проводници по цялата дължина на електропровода. По този начин изцяло се премахва рискът от токови удари, причинени от едновременно контакт на птици с проводници под напрежение и заземени части на поддържащите стълбове. С въвеждането на ПАС системата значително намалява и рискът от сблъсък на летящи птици с въздушните проводници, тъй като последните са по-видими и лесни за избягване. Другото голямо предимство на въведената система е, че осигурява защита срещу обледеняване на проводниците през зимата и гарантира сигурност на доставките на електроенергия за хората в района.

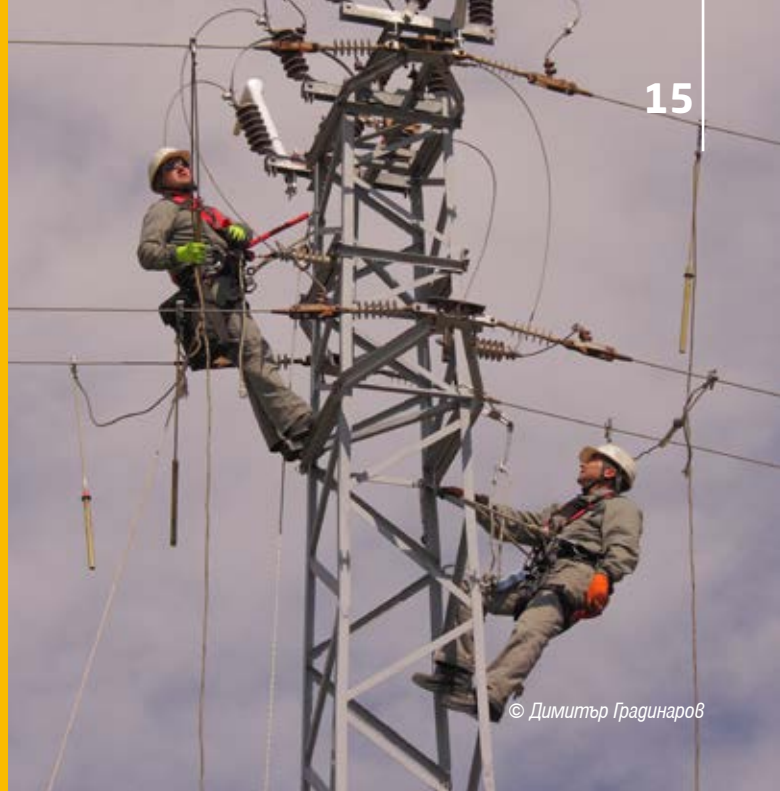
50 КМ ПОДЗЕМНИ КАБЕЛНИ ЛИНИИ ЩЕ ЗАМЕСТЯТ ТРИ ВЪЗДУШНИ ЕЛЕКТРОПРОВОДА В ПОЛЗА НА ПРИРОДАТА И ХОРАТА

Полагането на подземни кабелни линии на мястото на съществуващи три въздушни електропровода с обща дължина от близо 50 км е една от най-мощните дейности по проект LIFE+ „Живот за царския орел“. През юни 2015 г. беше направена символичната първа копка в района на Тополовград – в един от най-важните за царския орел райони в България. Полагането на кабелите под земята не само ще елиминира опасностите за птиците в района – въздушните електропроводи, но и ще подобри значително електрозахранването за десет населени места в общините Елхово и Тополовград. Това е основната техническа дейност, изпълнявана от EVN Електроразпределение България във втория етап от проекта, финансиран от програма LIFE+ на ЕС. Полагането на въздушния електропровод под земята и изолирането на допълнителни 2740 стълба от въздушната мрежа ще премахне изцяло риска от токови удари около голяма част от гнездата на царските орли. Въпреки че включените в проекта електропроводи са малка част от общо 110 хил. км въздушни електропроводи средно напрежение, стопанисвани от трите енергоразпределителни дружества и представляващи смъртна опасност за птиците, работата по тяхното обезопасяване е пилотна за България и показва методите, които трябва да се приложат и в други райони с конфликт между птици и електрически проводници.

ПОРЕДЕН ПРИЗ ЗА ПОСТИЖЕНИЯТА НА БДЗП ЗА ОПАЗВАНЕ НА ЦАРСКИЯ ОРЕЛ

„Награда за добри практики“ на Renewables-GridInitiative (RGI) в категорията „Опазване на околната среда“ бе връчена на Българското дружество за защита на птиците и партньорската организация BirdLife International, обединяваща 110 природозащитни организации в света. Отличие е висока оценка за съвместната работа на двете организации по превенция на загиването на редки видове птици при кацане и удар в електропреносната мрежа в България и Судан.

Благодарение на усилията на българската и международната организация бяха реализирани големи проекти, при които бяха обезопасени наземни електропроводи, с което бе предотвратена смъртта на много царски орли в България и на египетски лешояди в Судан. И двата вида птици са световно застрашени и много редки. Знае се, че

© Димитър Градинаров

кацането им върху необезопасени електрически стълбове и токовете удари са честа причина за смъртността сред тях. Това се очертава като една от основните заплахи пред двата величествени вида птици. В България именно постигнатите успехи по проект „Опазване на царския орел и ловния сокол в ключови места от мрежата Натура 2000 в България“ срещу тази заплаха бяха причината работата по превенция на царския орел да продължи в нов проект по програма LIFE+, а именно „Живот за царския орел“.

С проекта „Живот за царския орел“ EVN Електроразпределение България стана първата инфраструктурна компания в страната, която реализира проект с финансиране по програма LIFE+ на Европейската комисия.

Информация за други дейности по проекта може да бъде намерена на официалната му страница www.lifeforsafedrid.bg.

Текст Светослав Спасов

ЖИВОТ ЗА ЦАРСКИЯ ОРЕЛ

EVN

© Архив БДЗП

renewables-grid.eu

ХИЛЯДИ НАСЕЛЕНИ МЕСТА – ХИЛЯДИ ЩЪРКЕЛИ ПРЕБРОЕНИ В ТЯХ

Над 400 доброволци, служители на Българското дружество за защита на птиците (БДЗП) и приятели на природата от цялата страна се включиха в Голямото преброяване на гнездата на белия щъркел у нас през 2015 г. Инициативата е част от VII Международно преброяване на този много обичан от хората вид. Проследяването на числеността на белия щъркел в Европа се провежда на всеки 10 години. У нас мащабната кампания се координира от Българското дружество за защита на птиците, а в световен мащаб от NABU (BirdLife Германия). Целта е да бъдат събрани данни за световната популация на белия щъркел – това е един от най-добрите индикатори за състоянието и качеството на околната среда, в която живеем.

По време на преброяването, проведено в две поредни лета – на 2014 и 2015 г., – бяха обходени хиляди населени места (махали, села и градове) и беше описано всяко щъркелово гнездо. Отразено беше дали

птиците са се завърнали от Африка и са пристъпили към гнездене, дали имат малки и колко са те и къде се намира гнездото – върху дърво, комин, църква или електрически стълб. Беше събрана огромно количество информация и ако посещението на място и набирането на необходимата информация е първият етап от инициативата за преброяването на белия щъркел, то на втория етап идва нейното обработване и анализиране. По-трудоемката и по-скупна работа, изискваща продължително стоене пред компютъра и таблиците на екрана, тепърва предстои. Към момента са презгледани и обработени наличните данни за 80 общини в страната. Там са открити 2211 щъркелови гнезда. Активните от тях са 2178 гнезда, в които успешно бяха отгледани 4913 малки щъркелчета. През лятото на миналата година 20 организирани от БДЗП екипа успяха да преброят общо 1932 щъркелови гнезда в 45 общини в областите Русе, Велико Търново, Враца, Бургас, Варна, Хасково, Ямбол, Сливен, Пловдив, София, Благо-

В тези общини, са 1775 на брой, а в тях успешно бяха отгледани 3923 малки. Към момента общият брой на щъркеловите гнезда в България (в 125 общини) е 6600, от тях 4818 активни.

Това, както се уговорихме по-горе, не са финалните резултати, тъй като продължава обработването на събраните данни. Каква ще бъде окончателното число за броя на малките щъркели, отгледани в гнезда на територията на цялата ни страна, и следователно какъв ще бъде приносът на България към световната популация на белия щъркел ще стане известно малко по-късно. И едва след това ще бъдат обобщени и данните за Европа.

В края на юли 2015 г. приключи конкурсът за най-активно участие в VII Международно преброяване на белия щъркел в България, част от проект „Търсенето на щъркела: наука на гражданите в действие“, финансиран от Програмата за подкрепа на НПО в България, по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. В конкурса се включиха над 400 души от цялата страна на различна възраст. Специално жури обяви победителите в четирите категории в края на август.

БДЗП изказва своята благодарност на всички участници, доброволци, природозащитни организации, общини, читалища, училища, които предоставиха данни за гнездата на белите щъркели в България. За пореден път бе доказано, че белият щъркел е една от най-любимите птици на хората у нас. Кампанията за преброяване на белия щъркел с участието на доброволци е част от проекта „Търсенето на щъркела: „Науката на гражданите“ в действие“, който се финансира от Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014, <http://www.ngogrants.bg/>. През 2015 г. основен партньор на БДЗП в VII Международно преброяване на белия щъркел е Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) към Министерството на околната среда и водите.

Текст Свилен Чешмеджиев

© Петър Шуруликов

© Венцислав Панев

© Димитър Градинаров

МЯСТОТО НА СТАРИТЕ ГОРИ В ГОРАТА

© Вероника Фердинандова

През 2015 г. бяха променени редица горски нормативни документи, включително Законът за горите, Наредбата за контрола и опазването на горските територии, Наредбата за сечите и Наредбата за инвентаризация.

С обнародването на Наредбата за сечите беше дадена дефиниция на **гора във фаза на старост**¹ (ГФС), липсата на каквато го момента представляваше, обективно или не, затруднение за картирането и опазването на тези гори. След продължителни дискусии се стигна до следната формулировка:

Гора във фаза на старост е гора, без значими интервенции – не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и е с възраст на основните дървесни видове над 100 години, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. Характеристиките на го-

рата във фаза на старост задължително включват неравномерна физическа структура на дървостоя, която осигурява разнообразни природни местообитания и видово биоразнообразие, доминирано от късносукцесионни представители, включително при възобновяването, характерни за съответните горски хабитати.

Площта на горите във фаза на старост е един от индикаторите за постигането и поддържането на благоприятния природозащитен статус (БПС) на горските местообитания от Приложение 1 към Закона за биологичното разнообразие (ЗБР). Освен това един от общите принципи на Системата от режими за стопанисване на горите в Натура 2000, утвърдена от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите (ИАГ) през 2011 г., предвижда да се определят гори във фаза на старост с минимална площ 10% от площта на всяко местообитание.

Новата Наредба за инвентаризация предвижда определянето на ГФС да става в областните планове за развитие на горите (най-новия вид планиращ документ в тази сфера).

Много ли са 10%? Още през 2004 г. BirdLife издаде публикацията „How much how to?“, която, базирайки се на научни изследвания, препоръча строга защита на 10% представителни горски екосистеми като част от горската покривка, съществувала в миналото, с цел да се даде равен шанс за оцеляване на популациите на всички горски видове. В изискването, предвидено за нашите гори, става въпрос за 10% в Натура 2000 горските местообитания, което прави грубо 5% от горите в България към момента. Проучване на Института за гората през 2006 г. определи само 2,9 % от българските гори като девствени гори. А колко от тях са останали 10 години по-късно? Как ще отделим 10% ГФС за всяко местообитание в Натура 2000, ако ги нямаме? Наскоро учени от Института за гората, използвайки канадската концепция за индекс на гори във фаза на старост, създадоха подобен индекс за България, който позволява да се оцени една гора според потенциала ѝ да достигне фаза на старост.

ИНДЕКСЪТ СЕ БАЗИРА НА ОЦЕНКАТА НА СЛЕДНИТЕ 5 КРИТЕРИЯ:

1. **разпределение на дърветата по степени на дебелина;**
2. **численост на дърветата с размери, близки до максималните за съответния дървесен вид;**
3. **акумулация на лежаща и стояща мъртва дървесина;**
4. **пространствена структура на гората, в т.ч. наличие на нарушения в склопа;**
5. **наличие на следи от стопанска дейност.**

Идеята на индекса е да се отделят тези гори, които имат най-голям потенциал за достигане на старост в най-близко бъдеще.

Истина е, че не всички горски видове се нуждаят от стари гори. Има такива, които са достатъчно пластични да се адаптират към различни условия според нуждите си. Запазването на старите гори е изключително важно за биоразнообразието като цяло. Те осигуряват местообитания за видове, които не са толерантни към каквото и да е стопанисване на горите, генофонд за адаптиране към постоянно променящите се условия на околната среда. Старите гори са образци на естественост и не на последно място вдъхно-

© Димитър Градинаров

вение и гордост за общество, което е развило ценностите си над първичните си нужди.

БЗДП участва активно в работната група за изработване на Наредбата за инвентаризация и планиране и заедно с Коалиция „За да остане природа“ при лобирането на промените в Закона за горите. В рамките на проект LIFE+ „Горите на орела“ в заданието за инвентаризация на Държавно горско стопанство Царево беше включено определянето на ГФС по време на редовната десетгодишна инвентаризация. Проектът тества общо 5 методики за инвентаризация на биоразнообразието, с което целим в бъдеще да се обърща повече внимание на екологичните функции на горите.

Текст Вероника Фердинандова

¹Сходни понятия са девствена гора, първична гора, непокътната гора, естествена гора, гора с висока консервационна стойност.

© Вероника Фердинандова

ПРЕСТЪПЛЕНИЯТА СРЕЩУ ПРИРОДАТА

ПРИЧИНА ЗА ИЗЧЕЗВАНЕ НА РЕДКИ РАСТЕНИЯ И ЖИВОТНИ

© Архив РУ-Царево

Иззети незаконно придобити ловни трофеи от сърни, благороден елен и дива коза от РУ - Царево

Напоследък много се говори за престъпления. Един вид от тях обаче остават на заден план и в годините темата е извън общественото пространство. Това са престъпленията срещу природата – незаконното улавяне на животни от дивата природа и отглеждането им в плен, ограбване на гнезда, яйца и малки от дивата природа; трафик и търговия със защитени видове; използване на незаконни методи за лов с примамки и отрови; браконьерски острел; незаконно парариране и др.

Международната търговия с диви животни и растения е един от основните фактори за бързото намаляване на много видове от флората и фауната. Причината за това е, че по правило тя е насочена към едни от най-атрактивните и по тази причина най-застрашени от изчезване техни представители, които често се срещат в ограничен брой.

През 2015 г. Изпълнителната агенция по горите и Българското дружество за защита на птиците организираха второто издание на кампанията „Аз пазя горите и орлите на България“ за предотвратяване и превенция на престъпленията срещу природата. Целта на кампанията е да постави фокуса на обществения интерес върху престъпленията срещу природата, да стимулира и професионалистите, и обикновените хора да обръщат повече внимание и да бъдат по-активни, когато станат свидетели на посегателства срещу природата.

Тази година бяха получени 9 номинации от различни институции и различни краища на страната. Наградените получиха грамота, плакет и парична награда от 150 лева. Ето кои са те:

Красимир Киров, началник на РПУ-Царево от 2013 г. Под ръководството му са образувани 15 броя досъдебни производства за незаконна сеч и незаконен лов, като при по-голяма част от тях

© Димитър Градинаров

разследванията са приключили с присъди на Районен съд гр.Царево.

Предаването „Господари на ефира“ е номинирано за две серии от репортажи на Илиян Велков – Незаконен пазар за птици в Пловдив и Незаконна търговия с дивни птици.

Момчил Петров работи в направление „Биологично разнообразие“ на Регионалната инспекция по околната среда и водите в Русе. През 2015 г. той участва в две акции срещу незаконен улов на птици с капани.

Ренета Пеева е старши разследващ полицай към отдел „Разследване“ при Областна дирекция на МВР Бургас. Инспектор Пеева е номинирана за принос по случая на британския гражданин Ян Рос. Бургаският окръжен съд отреди на Ян Рос 6-месечна условна присъда и глоба от 5000 лева за ограбване на гнезда на защитени видове птици.

Десислава Славова е главен експерт в отдел „Защита на природата“, РИОСВ – София. Номинирана е за работата си по три случая, свързани с предотвратяване на търговия на защитени видове животни.

Владимир Пенчев е началник отдел „Защита на природата“ в РИОСВ – София. През изминалите години е участвал в множество акции на РИОСВ – София за ограничаване на незаконната търговия с пойни птици на животинския пазар „Подуяне“ в гр. София. Активно се е занимавал с предотвратяване на трафика и незаконната търговия с видове от конвенцията CITES.

Красимир Огнянов и Иван Иванов са младши полицейски инспектори

в Районното управление на МВР – Крумовград. Номинирани са за залавянето на две лица, унищожили 17 костенурки.

Кампанията се организира в рамките на проект „Горите на орела“, изпълняван от ИАГ и БДЗП и финансиран по програма LIFE+ на ЕС. Повече за кампанията и новини от проекта може да намирате на www.eagleforests.org.

Текст Емилия Янкова

© Николай Петков

НАРИСУВАЙ МИ ПОСЛАНИЕ

© Марин Кафеджийев

Да създадеш, да съградиш – но не само. Да го направиш така, че да бъде красиво, да възпитава и да носи послание. Възможно е, но трябва да се направи с мисъл и любов.

Това лято един интересен проект привлече вниманието на медиите и широката аудитория, но беше предназначен най-вече за младите. Пет училища в пет български града получиха нови фасади. Но не просто преобоядисани фасади. Стените им бяха превърнати в произведения на изкуството и носители на послания. Послания, които те карат да обикнеш природата, да се замислиш и в крайна сметка да я пазиш.

Петте училища бяха обагрени в зелено след посещението на „магьосниците“ от „140 идеи“. Като с магически пръчки те оставиха след себе си силни послания за опазване на природата, обрисувайки огромните стени.

Пет калкана в пет училища се събудиха изрисувани и сивите и скучни сгра-

ди привлякоха погледите и накараха много хора да се замислят – не само учениците и техните учители, но и всеки родител и случаен минавач.

В Благоевград ОУ „Димитър Благоев“ е украсено с една от най-красивите птици в природата ни – синявицата. Пред тази хвърката красавица е надвиснала сериозна заплаха – незаконното изсичане на стари дървета у нас. Синявицата гнезди в хралупи на дървета и ако те изчезнат под машините на браконьерите, ще изчезнат и свързаните с тях животни. Ще изгубим синявицата.

В София калканът на училище „Елисавета Багряна“ стана цветен и изкуството на графита разкри дълбоката връзка между човека и дивата природа. Пътувайки от запад на изток, в Бургас на две от фасадите на основно училище „Братя Миладинови“ до огромен къдроглав пеликан кацнаха малкият корморан, белооката и тръноопашата потапници, а изгревът, издигащ се над езерата, ги стопля ежедневно. Продължавайки на север, момчетата от „140 идеи“ чрез графитите си разказаха за белоглавия

лешояд на калкана на СОУ „Отец Паисий“ във Враца, а на брега на река Дунав, естествено се вижда най-едрият орел в нашата природа – морският орел. Той е качнал с внушителните си размери, с достолепната си светла глава и бяла опашка на фасадата на гимназия „Пеньо Пенеv“ в Русе.

Авторите от „140 идеи“ говорят на хората чрез графитите, които създават. Избрали са да бъдат посланици на необходимостта от опазване на природата и на други важни социални теми чрез това, което умеят най-добре – да творят. Тяхното изкуство превръща градската среда, в която се движим ежедневно, от сива и мрачна в пъстра и привлекателна. И какво по-хубаво от това да удължиш живота на една сграда или ограда и в същото време те да послужат за трибуна по значими теми от живота ни! Това модерно и нетрадиционно средство за комуникация е сравнително ново за градската среда в България, но благодарение на младите хора, като момчетата от „140 идеи“, то набира скорост и става реалност. Но преди всичко изиграва и голяма роля в развитието на гражданското общество у нас и за неговото събуждане – припомня ни, че може да бъде красиво навсякъде около нас, но това зависи от всички ни и е в нашите възможности.

„140 идеи“ са стари познайници на Българското дружество за защита на птиците. С тях осъществихме първо проекта „Да спасим царския орел“ през 2012 г. на фасадата на 32 СОУ в София, след това „Животът на египетския лешояд“ в ОУ „Св. Климент Охридски“ в Хасково, както и най-новия – Белият баща в Маджарово.

Превръщането на училищните сгради в сцени на графитното изкуство се случва в рамките на проекта „Зелени калкани“ на фондация „За Оборище“ и „140 идеи“, съвместно с Българското дружество за защита на птиците, Сдружение за дива природа „Балкани“ и Норвежкия институт за изследване на природата. Един проект, който успя да предизвика разговор в публичното пространство на актуални природозащитни теми. Той свързва защитени видове и необходимостта от тяхното опазване, с което изигра своята роля не само в петте града, където бе реализиран, но и в цялата страна. Посланията бяха предадени нататък. Остава надеждата този процес да не забави скоростта, която придоби, и да продължи.

Текст Емилия Янкова

© Марин Кафеджийски

© Марин Кафеджийев

© Марин Кафеджийски

© Марин Кафеджийски

ЕКСПЕРИМЕНТЪТ Симбиотично

РАЗКАЗ ЗА АТАНАСОВСКОТО ЕЗЕРО

© Диана Павлова

Една различна изложба, посветена на Атанасовското езеро, обикаля из страната и се радва на огромен интерес. Това е интерактивната пътуваща изложба, която носи необичайното име „симбиотично“ и разказва за връзките и взаимоотношенията между обитателите и средата в езерото, за птиците, за солта, за климата и за възможния баланс между природата и човека.

За изложбата повече ще ни разкажат нейните автори Диана Павлова, еколог, Мариана Сърбова и Галина Милкова, архитекти, и дизайнерът Него Николев.

– *Какво представлява изложбата „симбиотично“?*

Диана: „симбиотично“ е творчески експеримент, който съчетава различни видове изкуства и ги събира в естетична инсталация, която оставя траен емоционален отпечатък върху посетителя. Изложбата провокира публиката да бъде главният герой – откривателят и изследвателят на тайните на Атанасовското езеро, а информацията е поднесена

главно чрез забавни илюстрации, видеоклипове, анимации, пъзели и игри, част от тях скрити в чекмеджета, шкафове, кутии и др. За пръв път едно езеро се представя пред публика чрез форма, материя и цвят, а в цялостното възприемане се включват всички сетива – може да видиш красота, да чуеш птиците, да поиграеш с пясък, да опиташ солта, да учиш, да играеш...

Какво послание искаш да изпратиш до хората с тази изложба?

Диана: Посланието ни се крие в думата СИМБИОЗА. Това означава взаимноизгодно съжителство на два или повече различни организми. Оттук дойде и постройката на изложбата, т.е. в начина, по който сме я организирали – не просто изброяване на факти и подреждане на снимки от мястото. Опитаме се да създадем една карта на взаимовръзките, върху която се крепи балансът на езерната екосистема. Искаме да покажем колко сложна е тази система и колко много звена участват в нея. Колко деликатно е равновесието и как то зависи от най-различни фактори, в това число и човешката дейност. Твърде често хората гледат на дадено място

доста едностранчиво: като красив пейзаж, като зона с определени функции, като място за добив на определен ресурс и т.н., без да разбират процесите, които го определят и как те могат да влияят на тези процеси. От една страна, искаме да разкажем на хората за уникалността на това място, а от друга – да ги накараме да се замислят за много други места, които се ръководят от подобни сложни взаимовръзки и процеси, да ги предизвикаме да ги погледнат с други очи, като според нас ключът е не просто във виждането, а в разбирането.

– Кое беше най-голямото предизвикателство, с което се сблъска в проекта „симБиотично“?

Гая: Големите предизвикателства бяха, първо, да разпознаем душата на Атанасовското езеро, второ – да ѝ дадем физическа мобилна форма, цвят и глас. Да създадем един пълноценен и комплексен образ, който с приятелски тон заговаря различни поколения. Разказва своята история. Завладява с богатствата си – природни, лечебни, индустриални. Споделя страховете за своето бъдеще. Поставихме си амбициозна задача, чието изпълнение беше плод на продължителни проучвания, срещи с еколози, систематизиране и отсяване на информация. Препминахме през 13 концепции за дизайн на изложбата. „симБиотично“ беше думата, която подреди целия информационен и творчески хаос. „симБиотично“ е и нашият невидим отпечатък като екип от еколог, двама архитекти и дизайнер.

– Какво те провокира да се включиш в този проект?

Негко: Възможността да участвам в подобен проект, свързан с опазването, значимостта и популяризирането на Атанасовското езеро, едновременно бе предизвикателство, отговорност и чест за мен. Задачата ни не беше лека. Трябваше да преминем през голям обем от информация, да проучим всеки детайл, да се потопим в тази екосистема от взаимовръзки. Екипът ни бе съставен от хора с различни идеи и визия за изложбата, но знаехме, че е въпрос на време да достигнем и отсеем най-добрите идеи, за да ги материализираме в „симБиотично“.

– Кое беше най-вълнуващото за теб по време на създаването и реализацията на изложбата?

Диана: Най-вълнуващото беше, че заражихме с нашия ентузиазъм и много други хора, които бяха въодушевени от Атанасовското езеро и желаеха да участват в създаването на изложбата, като дариха свои кадри, видеа, труд, умения и време в изработката и реализацията на „симБиотично“. Десетки доброволци от цялата страна ни пишат и се включват при обгрижването ѝ в отделните градове по време на гостуванията ни, като до този момент вече са над 70 души и за голяма част от тях това е първата им среща с езерото.

© Гая Милкова

Изложбата „симБиотично“ вече гостува в Бургас, Русе, Пловдив, Варна, София, Велико Търново и продължава към Враца, Банско и Благоевград, като до момента е посетена и разгледана от над 6500 души.

Пътувачата изложба за Атанасовското езеро „симБиотично“ – една приказка за езеро, птици и сол – е създадена в рамките на проект „Солта на живота“ на Българска фондация Биоразнообразие, който е финансиран от Програма LIFE+ на ЕК и се изпълнява в партньорство с БДЗП и „Черноморски слънници“ АД.

Материалът подготви Диана Павлова

БЪЛГАРСКА ФОНДАЦИЯ
БИОРАЗНООБРАЗИЕ

© Гая Милкова

МНОГО РИТЪМ И СОЛ ЗА ДУШАТА НА ФЕСТИВАЛА НА СОЛТА

СИМБИОЗА МЕЖДУ ХОРА И ЕЗЕРО, МУЗИКА И ДВИЖЕНИЕ,
КАЛ И НАСТРОЕНИЕ

© Ярослав Балева

В последния петък на август Фестивалът на солта събра на брега на Атанасовското езеро много хора от Бургас и страната, дошли специално за необикновения солен празник. За трета поредна година разнообразни занимания за деца, арт събития и предизвикателства за тялото и духа привлякоха разнообразна публика край лагуната.

Темата тази година бе „Симбиоза“ – природно явление, при което два или повече организма извличат взаимна полза от съвместното си съжителство. Това е и Атанасовското езеро – невидима мрежа от сложни взаимоотношения, един загадъчен организъм, който живее, диша и пулсира близо до сърцето на Бургас.

Събитията, включени в програмата на Фестивала на солта, също бяха подчинени на връзките – танцовата импровизация на Ана Саласар в калта на езерото, „Ритъм и сол за душата“ – музикалният кръг, в който се включи самата публика, и особено гостите на БДЗП от

Албания, които са от район на солници и искат да развият туризъм и дейности, подобни на нашите. Може би най-атрактивна тази година беше въздушната йога с Хриси в халето на Солниците, където се събраха малки и големи на специалните хамаци и превърнаха производствената площ в спортна зала. Пак там беше представена част от експозицията на „Анималия“ – една изложба симбиоза между илюстрация и скулптура.

Ателието за боди арт с кал беше разположено на самия бряг на басейна с лечебна кал, откъдето художникът Иван Янков „зареждаше с боя“ и рисуваше с кал по телата на желаещите модели – главно бригадирите.

Музиката също бе различна и по някакъв начин свързваща – младата бургаска надежда Лудия Стаматова изпълни хитови и лирични парчета на фона на залязващото над езерото слънце, а след това експериментаторите от UltraFuels и авангардният D-rLaing от Пловдив

свириха преработен фолклор, рок и джаз за гостите на фестивала, но най-много се забавляваха самите солничари.

„Тази година идвам в Бургас специално за фестивала. Харесва ми... малък е, но достатъчно голям, като се имат предвид мястото и обектът му – Атанасовското езеро. Невероятно романтична атмосфера, интересни хора и забавни събития между морето и езерото. Обичам специфичната миризма на езерото, соления вкус по кожата ми и птиците около мен“ – сподели Яна Гочева от София.

Както всяка година, **детските арт ателиета** привличаха най-многобройна публика – рисуване на птици с цветен пясък, шарена сол и пълнене на шишенца, снимането на място и изработване на рамки за снимки със стари солничарски дъски бяха само част от забавленията. Неоченима беше помощта на участниците в природозащитната бригада „Атанасовско езеро 2015“, които водеха и помагаша в ателиетата. **Арт птицата** тази година бе завършена като декупаж и оживя оцветена в различни цветове. На бункера до морето се появи и нов графит Salt of Life, направен само за няколко часа от Илиян Стойчев (дългогодишен „бригадир“ на езерото).

Базарът на солта и **„Солничар за един ден“** са традиционни за фестивала и имат своята вярна публика. Този път, освен козметичните продукти с луга от езерото, имаше специален щанд на БФБ с тениски, бърфове, бижуа с птици и т.н., както и на БДЗП със значки и определители на птиците. Близо до базара беше разположен и **гигантският пъзел на Атанасовското езеро**, който със своите над 700 парчета затрудни участниците и ги държа до късно вечерта, дори на светлината на фенерчетата.

Тази година солничарското влакче, създадено в рамките на проект „Живот за Бургаските езера“ на БДЗП, беше пуснато специално за гостите на фестивала, за да улеснява достъпа до различните събития – производственото хале на юг, детските и арт ателиетата в средата, басейните с луга и кал на север.

Фестивалът на солта – един незабравим августовски ден на брега на лагуната, премина с много настроение, с дъх на сол и море, с птици в небето и водата, с невероятен залез на фона на Бургас, с неочаквани срещи с приятели от цялата страна, забавни преживявания и нови знания!

Фестивалът на солта се организира от Българска фондация Биоразнообразие в рамките на проект **„Солта на живота“**. Проектът е фи-

© Ярослав Балева

нансиран от Програма LIFE+ на ЕС и осъществяван в партньорство с БДЗП и „Черноморски солници“ АД. Всяка година става възможен със съдействието на десетки доброволци от Бургас и от природозащитната бригада на БДЗП „Атанасовско езеро 2015“.

Текст Рагостина Ташева

БЪЛГАРСКА ФОНДАЦИЯ
БИОРАЗНООБРАЗИЕ

© Владимир Терзиев

БДЗП И ФОНДАЦИЯ КАПИТАЛ – ЗАЕДНО ЗА ПРИРОДАТА

В ТЪРСЕНЕ НА НОВИ СЪМИШЛЕНИЦИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПРИРОДАТА

Българското дружество за защита на птиците и Фондация "Капитал" започват нов съвместен проект – „Птиците за Хората и Хората за Птиците: с добра воля за активно опазване на природата“. Начинанието се финансира в рамките на Програми BG02 и BG03 в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. Целта е да бъде привлечено вниманието на обществото към състоянието на птиците в България и да бъдат спечелени нови съмишленици за опазването на природата.

Подобно партньорство ще бъде осъществено за пръв път в страната и с помощта на медиите очакваме да привлечем вниманието на обществото в цялата страна към опазването на птиците и природата, както и да обучим желаещи доброволци, които да подкрепят каузата ни.

Дейностите в рамките на проекта може да бъдат обобщени в две насоки. Едната е свързана с обучение на доброволци, а втората – с изграждане на уеб сървър, където доброволците, участници в проекта за широко разпространените видове птици (Мониторинг на обикновените видове птици), да могат сами да въвеждат наблюденията си.

Предвижданите обучения за доброволци са два типа. Единият има за цел да ги научи бързо и лесно да разпознават някои видове птици в естествената им среда, а другият – да даде познания и опит в събирането и анализа на данни. Обученията ще бъдат интерактивни, като целта е участниците да преминат през целия процес чрез реално вземане на решения. В модула от срещи с доброволци, който предвижда обучение за събиране и анализ на данни, например, участниците следва да изготвят три материала по определени природозащитни теми. В края на курса доброволците следва да изпратят тези материали за публикуване в научни журналы.

Втората група дейност е свързана с изграждане на уеб сървър, който да свързва съществуващото приложение SmartBirds Pro с уеб портал. Това ще даде възможност потребителите сами да презглеждат и редактират данните си, събрани чрез приложението. Който няма възможност да ползва мобилното приложение, ще може да въведе данните си ръчно в онлайн системата. В същото време порталът ще дава възможност за автоматизирано генериране на нови площадки за броене на широко разпространените видове птици. С помощта на обновените възможности за обобщаване на данните ще имаме възможност да анализираме данните за състоянието на птиците много по-бързо, отколкото до момента. В края на проекта предстои да публикуваме доклад за състоянието на широко разпространените видове птици, който ще разпространим до всички заинтересовани лица и институции.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програми BG02 и BG03 по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Българското дружество за защита на птиците и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата – Министерството на околната среда и водите.

<http://www.BG03.moew.government.bg>

Текст Йордан Христов

НОВИТЕ ПРОЕКТИ НА БДЗП

НОВ ШАНС ЗА ПРИРОДАТА НА РОДОПИТЕ

Родопите станаха член на семейството на Rewilding Europe – инициатива за възвръщането на дивата природа на стария континент. Rewilding Europe е паневропейска инициатива, чието стремеж е да направи Европа континент с повече дива природа. В рамките на инициативата ще бъдат избрани 10 пилотни района, където Rewilding Europe предлага нова визия за опазването на природата – да има повече място за природата, дивите животни и естествените процеси и хората да могат да имат честен поминък от дивия свят. Родопите бяха избрани да бъдат едно от тези 10 места с изключителни природни гледности в Европа, където ще се работи за прилагане на идеите на Rewilding Europe. Изборът беше направен след задълбочена подготвителна работа и по предложение на Българското дружество за защита на птиците (БДЗП).

В първите години работата в Родопите ще бъде в източната част на планината. Основните дейности ще са насочени към възстановяване на популациите на ключови тревопасни животни – благороден елен, елен лопатар и свободноживеещи коне. Така ще се създадат условия за възстановяване на цялата хранителна верига, включваща хищници (вълци) и животни, хранещи се с останки от техните жертви – три вида лешояди (черен, египетски и белоглав). Ще бъдат положени усилия и за опазването на лалугера – вид, който е важен за много грабливи птици.

В допълнение към възвръщането на дивата природа ще се работи и за опазване на старите гори и за популяризиране на все повече режими за естествено управление на защитените зони и ловните концесии. Предвидена е и подкрепата на местни предприемачи, които да свържат своя бизнес с дивата природа и дивите животни. В Родопите бяха подбрани четири приоритетни района, където да започне конкретна работа: Черноочене, Маджарово, Студен кладенец и Бяла река.

НОВИ ПРОЕКТИ ПО ПРОГРАМА LIFE

През 2015 г. Европейската комисия одобри два проекта по програма LIFE „Природа и биоразнообразие“, в които участва Българското дружество за

защита на птиците (БДЗП). Единият от тях е насочен към опазване на пасищата като местообитание на царския орел и други редки видове в Югоизточна България. В рамките на проекта БДЗП с помощта на местни фермери ще възстанови 800 хектара пасища, а други 1400 хектара ще бъдат природосъобразно управлявани. Проектът включва още дейности за опазване и възстановяване на лалугера, като и проучвателни и комуникационни дейности. Координиращ партньор е БДЗП, а асоциирани партньори са няколко фирми на земеделски производители от района на Сакар, Западна Странджа и Сливенско.

Вторият LIFE проект е фокусиран върху възстановяването на популациите на черния и белоглавия лешояд в българската и гръцката част на Родопите. Белоглавите и черните лешояди, които гнездят в района, обитават територии, които включват и двете държави. Черните лешояди, които гнездят в Гърция, се хранят в България и обратно – белоглавите лешояди от България се хранят в Гърция. Планиран е голям комплекс от дейности за проучване на разпространението и придвижванията на лешоядите, например поставяне на сателитни предаватели; увеличаване на хранителната база посредством разселване на благороден елен и елен лопатар (които, загинайки по естествени причини, осигуряват храна за лешоядите); създаване на екип с кучета, обучени за намиране на мъртви птици и отрови, обучение на деца в Природозащитен център „Източни Родопи“ в Маджарово, подкрепа за местния бизнес чрез наблюдения на лешояди (включително изграждане на фотоукрития); подкрепа за свързани с това местни продукти; намаляване на отравянето с олово, сблъсъците с проводници и токовите удари. Координиращ партньор на проекта е Rewilding Europe, а асоциирани партньори са БДЗП, Фондация „По-диви Родопи“, WWF Гърция, Фондацията за опазване на лешоядите и Гръцкото орнитологично дружество.

Текст Стойчо Стойчев

**ДАРЕТЕ "ЗРЪНЦЕ ЛЮБОВ"
НА ПТИЦИТЕ ПРЕЗ ЗИМАТА**

Мария Мутафчиева, посланик на
кампанията на БДЗП
"ЗРЪНЦЕ ЛЮБОВ"

www.birds.bg/zrance-lubov

